

Gjesdal kommunes høringssvar NOU 2016:2017 På lik linje

Gjesdal kommune synes det er bra med denne gjennomgangen for å sette fokus på de utfordringer som noen av våre innbyggere og tjenestemottakere har. Gjesdal kommune er enig i store deler av beskrivelsen av nåsituasjon, og er også enig i de fleste foreslåtte tiltak. Flertallet av tiltakene som beskrives er tiltak som er viktig i kommunens tilnærming til alle brukere.

Under vil vi kommentere de forhold som Gjesdal kommune har synspunkter på, og tiltak der vi er uenige.

Løft 1 Selvbestemmelse og rettssikkerhet

- Utvalget foreslår å fjerne tvangshjemlene i lovverket som gir særlig adgang til bruk av tvang overfor utviklingshemmede. Dette er kapittel 9 i Helse og omsorgstjenesteloven, Pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4a samt vergemålsloven.

Utvalget ønsker å fjerne lovhjemlene som gir mulighet for bruk av tvang og handlingsevne. Det skal i stedet erstattes av generelle bestemmelser om bruk av tvang i helse- og omsorgstjenestene, og i nødrettstilfeller bygge på bestemmelsene om nødrett i straffeloven. Gjesdal kommune er skeptisk til dette forslaget, da dette etter vår vurdering kan medføre motsatt effekt av det utvalget ønsker. Gjesdal kommune mener en fjerning av disse lovhjemlene vil medføre en redusering av rettssikkerheten til disse innbyggerne. Bakgrunnen for at dette lovverket ble innført var at det ble brukt tvang og makt i disse tjenestene selv om det ikke var lovhjemmel for det. Ved en innføring av kapittel 9 og 4a samt vergemålsloven er rettssikkerheten til personer med utviklingshemming sterkere ivaretatt enn før. Det er sterke og tydelige krav til tjenesteapparatet om samarbeid med spesialisthelsetjenesten, utprøving av tiltak for å unngå bruk av tvang samt at overordnet myndighet (Fylkesmannen) skal godkjenne vedtaket. Dette er med på å sikre disse innbyggerne mot unødig bruk av tvang, og Gjesdal kommune støtter derfor ikke forslaget om å fjerne disse lovhjemlene. Det vil også være viktig å lytte til Fylkesmannens eventuelle vurderinger ift dette.

Løft 2 Inkluderende og likeverdig opplæring

Utvalget foreslår:

Sikring av kvalitet:

- Loven endres slik at undervisning ikke lenger kan gjennomføres uten undervisningskompetanse
- Standarder utvikles for læringsmål og –planer for elever som får spesialundervisning samt systemer for kartlegging av utbytte.

Tiltak for inkluderende opplæring:

- Forskrift om universell utforming av eksisterende bygg fastsettes
- PP-tjenesten får et tydeligere ansvar for å veilede skolene om tilpasset opplæring
- Et flertall i utvalget foreslår en godkjenningsordning for spesialskoler og –klasser.
- Et mindretall foreslår å avvikle alle spesialskoler og –klasser.

Gjesdal kommune kjenner seg ikke igjen i at våre elever med utviklingshemming får et dårligere undervisningstilbud enn andre elever. Elevene får et undervisningstilbud som er tilpasset deres forutsetninger og behov. Tilbudet gis etter en individuell vurdering, enten i klassen, som enetimer eller i grupper. Gjesdal kommune er enige i at disse elevene i større grad enn andre får undervisningen gitt av ansatte uten lærerutdanning, men en har da annen relevant høyskoleutdanning. For disse elevene er det spesialpedagoger som har ansvaret for å utarbeide undervisningsopplegget. I flere tilfeller ser vi at andre yrkesgrupper, for eksempel vernepleier, bidrar godt til at eleven får et tilfredsstillende undervisningstilbud. Gjesdal kommune støtter derfor ikke en lovendring som gjør at kun undervisningspersonell gir undervisningen. Alle elever som avviker helt eller delvis fra læreplanen får en sakkyndig vurdering, og det er et godt og tydelig samarbeid mellom spesialpedagogene og skolene i kommunen.

Gjesdal kommune støtter ikke forslaget om å opprette standarder for læringsmål, da dette vil være en tilbakegang for disse elevene. Elever med utviklingshemming har like ulike læringsbehov som andre elever, og en innføring av standarder kan medføre at skolene lener seg mer til standardiserte mål enn å jevnlig kartlegge elevens individuelle behov.

Gjesdal kommune støtter forslaget om å videreutvikle systemer for kartlegging av utbytte av spesialundervisning.

Gjesdal kommune mener at det må være opp til den enkelte kommune å sørge for at eksisterende skoler tilrettelegges for universell utforming så godt som mulig for elevene og innenfor en økonomisk forsvarlig ramme. Gjesdal kommune støtter derfor ikke forslaget om fastsetting av forskrift om universell utforming av eksisterende skolebygg.

Kommunene har og bør fortsatt ha ansvaret for å gi alle elever et inkluderende, tilpasset og likeverdig skoletilbud.

Løft 3 Arbeid for alle

Utvalgets gjennomgang viser at utviklingshemmede i liten grad har tilgang til arbeidslivet. Kun 25 prosent av utviklingshemmede i yrkesaktiv alder er i arbeid, og av disse deltar nær sagt alle i arbeidsmarkedstiltak. De aller fleste har en form for varig tilrettelagt arbeid, og over 90 prosent arbeider i skjermede virksomheter. De fleste som ikke er i arbeid deltar i kommunale dagsentere, og noen har verken tilbud om arbeid eller dagaktivitet. For at flere utviklingshemmede skal få delta i arbeidslivet har utvalget følgende tiltak:

- Kommunene får ansvar for å sørge for tilrettelagt arbeid til personer som har ytelsen ung ufør og som har behov for tjenester fra kommunen etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester.
- Det skal gjennomføres grundige arbeidsevnevurderinger for alle utviklingshemmede.
- Utviklingshemmede skal få mulighet til varig oppfølging og individuell støtte i ordinært

arbeid.

– Teste ut alternative rammer for VTA for å øke antall tiltaksplasser og utviklingshemmedes deltakelse i tiltaket.

Gjesdal kommune støtter dette forslaget.

Løft 4 God helse og omsorg

Plikten til individuell tilrettelegging av helse- og omsorgstjenester synliggjøres.

Utvalget foreslår:

- Kapasiteten til habiliteringstjenestene økes til personer med utviklingshemming.
- Det utarbeides en veileder for helseoppfølging hos fastlege, i samarbeid med habilitering – og spesialisthelsetjenestene.
- Alle helseforetak inngår samarbeidsavtaler med kommunene om habilitering.
- Plikten til legge vekt på hensynet til barns beste i alle handlinger som gjelder barn synliggjøres i lovverket som regulerer helse- og omsorgstjenestene.
- Systemer for kvalitetssikring av tilbudet i barne- og avlastningsboliger innføres. Herunder også godkjenningsordninger for private og offentlige institusjoner
- Fylkesmannen pålegges stedlig tilsyn og gis kompetanse til å pålegge retting eller avvikling ved uforsvarlig drift.

Gjesdal kommune kjenner seg igjen i beskrivelsen der vi tradisjonelt har gitt tilbud som kan ligne pakkeløsninger. Gjesdal kommune er enig i at brukerfokus og medbestemmelse i utformingen av tjenestene ikke har vært godt nok ivarettatt. Gjesdal kommune er enig i forslaget om at plikten til individuell tilrettelegging bør synliggjøres. I dette ligger et sterkt fokus på målrettet arbeid med brukerens medvirkning til å sette egne mål, delta i utarbeidelsen av tjenestetilbudet og evaluering av mål og tiltak underveis. Egenmestring og selvstendighet er helt sentrale fokusområder for tjenestene fremover.

Gjesdal kommune støtter forslaget om økt kapasitet i habiliteringstjenesten, spesielt med tanke på å bistå bruker/pårørende/tjenesteapparat i nærmiljøet der brukeren bor.

Gjesdal kommune støtter forslaget om en godkjenningsordning for alle barne- og avlastningsboliger/institusjoner. Gjesdal kommune støtter forslaget om at Fylkesmannen har tilsynsretten og plikten ift dette og myndighet til å iverksette nødvendig tiltak. På denne måten kan en avdekke useriøse aktører og fremme kvaliteten i disse tjenestene.

Gjesdal kommune støtter dette forslaget.

Løft 5 Eget hjem

Utvalgets gjennomgang viser at det er stor mangel på egnede boliger for utviklingshemmede, og lange ventetider for å få bolig i mange kommuner. Utviklingshemmede har reelt sett liten mulighet til selv å velge hvor de vil bo og hvem de vil bo sammen med, og har ikke samme mulighet til å kjøpe og eie egen bolig som andre. Mange utviklingshemmede bor i store bofellesskap som ligger isolert fra befolkningen for øvrig.

Utvalget foreslår:

- At kommunene får plikt til å skaffe boliger til vanskeligstilte.
- Å styrke Husbankens generelle veiledning knyttet til kommunalt planarbeid.
- Nye vilkår for lån og tilskudd i Husbanken. Det gis ikke lån eller tilskudd for bygging av mer enn seks samlokaliserte enheter i kommunal regi for personer med utviklingshemming.
- At det vedtas en ny statlig planretningslinje som skal sikre oppfyllelsen av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i kommunenes arealplanlegging.

Gjesdal kommune støtter dette forslaget, med unntak av første kulepunkt. Gjesdal kommune mener at kommunene skal få plikt til å skaffe boliger til psykisk utviklingshemmede.

Løft 6 Kompetanse og kunnskap

Grunnkurs for ansatte uten formell kompetanse utarbeides. Dette skal gjelde for ansatte som jobber med personer med utviklingshemming innen helse- og omsorgstjenestene og opplæringssektoren. Grunnkursene må være obligatoriske for nyansatte uten formell kompetanse.

- Tilbud om videre- og etterutdanning utarbeides for ansatte i helse- og omsorgstjenestene som jobber med utviklingshemmede samt lærere og spesialpedagoger i skolen.
- Regjeringen iverksetter en systematisk forskningsinnsats for å skaffe kunnskap om situasjonen til utviklingshemmede og virkninger av ordninger og tiltak med sikte på å bedre utviklingshemmedes situasjon.

Gjesdal kommune støtter alle forslagene som utvalget presenterer. Gjesdal kommune erkjenner at gode fagpersoner, både på grunnutdanning- og høgskolenivå er viktig for at tjenestene skal være av god kvalitet og for at tjenestene skal kunne videreutvikles.

Løft 7 Koordinerte tjenester

- Kommunene pålegges en plikt til å sikre koordinerte kommunale tjenester til personer med sammensatte og langvarige behov for velferdstjenester. I tillegg anbefales at kommunene pålegges en plikt til å bidra til koordinering av statlige, fylkeskommunale og kommunale tjenester til samme gruppe.

Gjesdal kommune ser behov for en bedre koordinering av tjenester til personer med sammensatte og langvarige behov for velferdstjenester. Vi ser også fordeler med at denne oppgaven i større grad legges til kommunen.

Gjesdal kommune støtter at ansvaret for koordinering av tjenester til personer med sammensatte og langvarige behov for velferdstjenester klargjøres ved et tillegg i kommunelovens generelle bestemmelser under §4a.

Løft 8 Målrettet styring

- Et indikatorsystem utvikles som viser status, utvikling og måloppnåelse knyttet til situasjonen for utviklingshemmede på relevante samfunnsområder

Utvikling av et indikatorsystem må legges til rette slik at det ikke medfører behov for økte ressurser i tjenestene på komplisert rapportering.